

кадрового потенціалу підприємства сприяє скорочення втрат робочого часу та забезпечення його раціонального використання, удосконалення режимів праці і відпочинку. Важливими резервами підвищення ефективності формування і використання кадрового потенціалу підприємства є зростання продуктивності праці та підвищення кваліфікації працівників відповідно до потреб підприємства, поліпшення системи перепідготовки кадрів, а також поліпшення умов праці. Відповідно до виявлених резервів формуються напрями розвитку кадрового потенціалу підприємства у складі відповідної стратегії.

Список літератури

1. Довбенко В.І. Потенціал і розвиток підприємства: навчальний посібник / В.І. Довбенко. – 2-е вид., випр. і доп. – Львів: Вид-во Львівської політехніки. – 2010. – 232 с.
2. Иванова С. Развитие потенциала сотрудников: Профессиональные компетенции, лидерство, коммуникации. / С. Иванова. – М.: «Альпина бизнес Букс». – 2011. – 278 с.
3. Мартин Г. Стратегический подход к управлению человеческими ресурсами / Г. Мартин. – М.: ООО «Группа ИДТ», 2011. – 336 с.
4. Москаленко В.О. Основні принципи формування кадрового потенціалу підприємства / В.О. Москаленко // Бізнес-Навігатор. – 2010. – №3(20) – С. 165 – 170.
5. Померанцева Е. Модели управления персоналом, исследования, разработка, внедрение / Е. Померанцева. – М.: «Вершина», 2009. – 256 с.
6. Прохорова М.В. Персонал приносящий прибыль. Технологии рационального управления персоналом / М.В. Прохорова. – М.: «Эссимо», 2011. – 623 с.
7. Смоляр Л.Г. Дослідження тенденції розвитку кадрового потенціалу на промислових підприємствах України / Л.Г. Смоляр // Економіка та держава. – 2009. – №5. – С. 96 – 99.
8. Фоміченко І. П. Стратегічне управління кадровим потенціалом підприємства / І. П. Фоміченко // Науковий Вісник ДДМА. – 2011. – № 2 (8Е).

Отримано 22.11.13

УДК 330

**О.В. Медведєва, доц., канд. біол. наук,
Т.О. Семитківська, доц., канд. техн. наук, В.А.Свірідова, асп.**
Кіровоградський національний технічний університет

Застосування економічних інструментаріїв у сфері охорони навколишнього середовища

Реалії вітчизняної системи управління природними ресурсами свідчать про відсутність стимулюючої дії економічних регуляторів.

У статті йдеться про економічну складову обґрунтування раціонального використання природних ресурсів.

реальна ціна природних ресурсів, екологічний аудит, системні спостереження, науково-методична база, фундаментальні та прикладні дослідження

При розв'язанні будь-яких природоохоронних завдань вирішальне значення має наукове і практичне пізнання законів природи, вивчення взаємозв'язків між компонентами природи між людиною і природою. Саме наявність численних міжкомпонентних зв'язків дає підстави розглядати живу природу як систему (екосистему), у якій здійснюються процеси кругообігу речовин. Процеси кругообігу забезпечують можливість саморегуляції екосистеми і тим самим обумовлюють її стійкість.

Господарська діяльність людини пов'язана з викидами у навколишнє середовище різних шкідливих домішок, концентрація яких перевищує межі самовідновлення екосистеми і може спричинити в ній необоротні зміни, які призведуть до зникнення різних форм життя в природі [1]. Ці зміни досягли вже таких масштабів, що становлять безпосередньо загрозу для життя і діяльності самої людини. Саме тому пізнання законів природи, вивчення закономірностей існування, утворення та функціонування екосистем усіх рівнів, їх взаємозв'язок із зовнішніми умовами та факторами є особливою проблемою. Для її вирішення також необхідне впровадження особливого інструментарію пов'язаного з дослідженням взаємодії суспільства і природи. Досягнення цієї мети полягає у впровадженні в економіку законів та принципів екології, з тим щоб спираючись на них розробити і запропонувати дієві економічні механізми та інструменти для зменшення антропогенного тиску на природу [2].

За останнє десятиріччя в Україні сформульовано ряд завдань в економічному контексті, саме:

- забезпечення економічного захисту природи та екологічної безпеки населення і виробництва шляхом удосконалення господарського механізму природокористування, включаючи економічні важелі;
- обґрунтування методів ефективного використання всіх видів природних ресурсів та забезпечення їх відтворення;
- реалізація принципів платного природокористування на основі економічної оцінки природних ресурсів та плати за їх використання і за забруднення навколишнього природного середовища;
- зіставлення витрат і результатів у сфері природокористування, розробка методів і критеріїв оцінки соціально-економічної ефективності природоохоронної діяльності та окремих природоохоронних заходів;
- дослідження економічної ефективності комплексного використання виробничих відходів та вторинних ресурсів.

Перелічені завдання, безумовно, не охоплюють всіх аспектів економіки природокористування, а вказують лише напрямки застосування економічних інструментів у сфері охорони довкілля і раціонального використання природних ресурсів.

Головна мета статті полягає у висвітленні практичних можливостей і механізмів сучасної економічної науки для реалізації стратегії екологічно збалансованого розвитку.

По-перше, необхідно провести якісний аналіз стану і проблеми навколишнього природного середовища та природних ресурсів. Проведення цього аналізу має бути на всіх рівнях, починаючи з учбових закладів, які готують майбутніх фахівців-екологів.

Їх діяльність має бути орієнтованою на державну екологічну політику та стратегічні цілі.

Таким чином, має формуватися сучасна система управління природокористування, її організаційна структура. Слід відмітити, що створення

сучасної системи управління природокористуванням пов'язане в обов'язковим узгодженням правових, економічних та організаційних аспектів управління, які мають вирішальне значення для її ефективного функціонування.

Економічні аспекти пов'язані, перш за все, з проблемами власності і платності природних ресурсів і спрямовані на ідентифікацію і облік усіх видів природних ресурсів, оцінку їх рентоутворювальної функції; визначення відносин і права власності на природні ресурси та чітке розмежування повноважень щодо управління ними між державою і місцевими органами влади; формування ефективної інвестиційної політики та економічного стимулювання ресурсозбереження тощо.

У 2008 році у відповідь на фінансову та економічну кризу Програмою ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) оголошено перехід до «зеленої» економіки, яка має сприяти відновленню світової економіки і збільшенню зайнятості населення, одночасно посиленню боротьби зі зміною клімату, деградацією навколишнього середовища та бідністю [3,4].

Поняття «зелена економіка» не одержало однозначного визначення, оскільки сьогодні відповідна концепція досі перебуває на стадії розроблення. Найширшого вжитку набуло визначення економіки такою, яка приводить до підвищення добробуту людей і зміцнення соціальної справедливості за одночасного істотного зниження ризиків для навколишнього середовища і дефіциту екологічних ресурсів [1]. Така економіка має забезпечити новий шлях розвитку національних і світових економік, що дає змогу отримати більшу віддачу від інвестицій природного, людського та економічного капіталу і водночас скоротити викиди парникових газів, використовувати меншу кількість природних ресурсів, знижуючи обсяг відходів і згладжуючи соціальні відмінності.

Незалежно від початкових підходів для “зеленої” економіки основне значення має інтеграція економічної і екологічної політики за якою на перший план висуваються можливості для нових джерел економічного зростання за одночасного недопущення антропогенного тиску на природу, який приводить до негативних наслідків для навколишнього середовища. Все це передбачає застосування широкого переліку еколого-економічних інструментаріїв, зокрема:

- екологічно чистого виробництва;
- оцінки впливу на навколишнє середовище;
- екологічного менеджменту і маркетингу;
- зелених державних закупівель тощо.

Особливе місце серед них належить екологічному аудиту, який є важливою складовою системи управління навколишнім середовищем та інструментом регулювання еколого-економічних відносин.

Екологічний аудит може істотно вплинути на поліпшення екологічної ситуації, насамперед на рівні деяких промислових підприємств. Спираючись на незалежний кваліфікований аналіз та комплексну оцінку еколого-економічних проблем, екологічний аудит дає змогу швидко та якісно підтримувати потрібні результати.

Згідно з чинним законодавством [5] його визначають як «документально оформлений системний незалежний процес оцінювання об'єкта екологічного аудиту, що включає збирання і об'єктивне оцінювання доказів для встановлення відповідності визначених видів діяльності, заходів, умов, системи управління навколишнім природним середовищем та інформації з цих питань вимогам законодавства України про охорону навколишнього середовища та іншим критеріям екологічного аудиту».

Можливо заявити, що екологічний аудит є не стільки перевіркою роботи підприємств і організацій на предмет їх відповідності чинному природоохоронному

законодавству (хоч це, зазвичай, є невід'ємною частиною будь-якої програми екологічного аудиту), скільки надання аудиторських послуг, зокрема консультаційних. Основна мета надання таких послуг – підвищення ефективності внутрішньої системи екологічного контролю і управління об'єкта екологічного аудиту, розвиток системи екологічного менеджменту, можливість отримати додаткові вигоди за рахунок економії грошових коштів на штрафних санкціях і компенсаційних платежах тощо.

Крім того, слід зазначити, що в сучасних умовах екологічний аудит є всебітньо визнаним важелем підвищення не тільки екологічної, а й економічної ефективності виробництва, який має свою історію розвитку.

В Україні накопичено досвід екологічної модернізації виробництва з економічним ефектом на основі рекомендацій екологічного аудиту. Так, у 1995 р. Міністерство охорони навколишнього природного середовища та Всеукраїнський державно-громадський Фонд відродження Дніпра за допомогою Міжнародного центру досліджень та розвитку Канади спільними зусиллями розробили програму «Розвиток управління навколишнім середовищем (район басейну ріки Дніпро)», у складі якої виконано комплексний проект «Екологічний аудит і «зелені технології».

У 1997 р. Україна на національному рівні прийняла стандарти ДСТУ ISO 14000-97 відповідно до міжнародних стандартів ISO 14000, що дало змогу реалізувати механізм екологічного менеджменту і аудиту. У 2002 р. на добровільних засадах за сприяння Європейської комісії здійснено програму TACIS з впровадження міжнародних стандартів ISO 14000 на декількох провідних вітчизняних компаніях – ЗАТ «Лакма», ВАТ «Житомирський маслозавод», ВАТ «Гостомельський1 склозавод», Харківський машинобудівний завод «ФЕД», морський торговий порт Південний та державний міжнародний аеропорт «Бориспіль».

У 2004 р. прийнято Закон України «Про екологічний аудит» [5], у подальші роки затверджено підзаконні акти, які стосуються екоаудиту: у 2005 р. – «Методичні рекомендації щодо підготовки, здійснення та оформлення звіту про екологічний аудит», у 2007 р. – «Положення про ведення реєстру екологічних аудиторів та юридичних осіб, що мають право на здійснення екологічного аудиту та «Положення про сертифікацію екологічних аудиторів».

Екологічний аудит має широке прикладне значення для екологізації виробництва, соціально-економічних відносин. Це підкреслюється і в концептуальних документах, що визначають державну екологічну політику, зокрема у Законі України № 2818 – IV від 21.12.2010 р. «Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року».

Цікавим є проведене в Росії дослідження щодо виявлення чинників, які перешкоджають здійсненню на підприємствах екологічного аудиту. Так, для органів контролю головною тезою є те, що суб'єкти господарювання можуть відмовитися від здійснення екологічного аудиту, побоюючись використання інформації, яку отримує екоаудиторська група, проти самого підприємства (90%). На другому місці за значущістю – сумніви працівників підприємства в нагальній потребі здійснення екологічного аудиту (70%). Для підприємства основним чинником (68%) є відсутність коштів на проведення екологічного аудиту [4]. На нашу думку, це є актуальним і для вітчизняних підприємств.

Сьогодні керівникам підприємств варто усвідомити, що ігнорування екологічного чинника у довгостроковій перспективі може привести до виникнення проблем, зокрема, до дисбалансу у вітчизняній економіці. Удосконалення екологічного аспекту є економічним важелем, який можна легко досягти, створивши на підприємстві дієву систему екологічного менеджменту, здійснивши екологічний аудит або ж

отримавши сертифікат ISO 14000 з подальшим додержанням екологічних вимог у своїй виробничо-господарській діяльності.

Підсумовуючи вищевикладене, можна дійти висновку, що екологічний аудит як один з важливих еколого-економічних інструментів у вітчизняній системі екологічного управління має зайняти відповідну нішу, забезпечуючи перехід України до «зеленої» економіки відповідно до стратегії сталого розвитку.

Слід визнати, що сьогоднішня система управління природокористуванням відчуває дефіцит кваліфікованих фахівців, сприйнятливих до нових вимог еколого-економічної політики і здатних нейтралізувати та компенсувати екологічний нігілізм керівників і господарників різного рівня. Саме на підготовку таких фахівців і націлено впровадження запропонованих механізмів на рівні учбових закладів.

Список літератури

1. Методи оцінки екологічних втрат: Монографія. Під ред. Л.Г. Мельника і О.І Карінцевої. – Суми: ВТД «Університетська книга». – 2004. – 288с.
2. Snowdon, B., *Conversations on Growth, Stability and Trade*, Cheltenham, UK and Northampton, MA, USA: Edward Elgar, 2002.
3. Социально- экономические проблемы информационного общества. Под ред. Л. Г. Мельника. – Суми: ИТД «Университетская книга», 2005. - 430 с.
4. Вешкурцева Е.А. Система экологического аудирования в Российской Федерации как вид деятельности в области охраны окружающей среды и природопользования . Е.А.Вешкурцева. \Экологическая экспертиза: Обзорная информация.- М., 2005.-№ 2.- с. 60-70.
5. Закон України «Про екологічний аудит» №1862- IV від 24.06.2004о. станом на 10.03.2012 р.

Одержано 09.12.13

УДК 637

В.О. Кодашова, студ. гр. ОА-10-2

Кіровоградський національний технічний університет

Аналіз ринку програмних продуктів

У статті проаналізовано сучасні тенденції розвитку автоматизованої форми обліку, особливості його організації на підприємствах різних видів діяльності. Досліджено формування теоретичних засад розвитку форм бухгалтерського обліку, обумовлених запровадження новітніх комп'ютерних технологій. Розглянуто доцільність використання різних комп'ютерних систем обліку на підприємствах різних форм бізнесу.

В Україні використовується багато програмних продуктів автоматизованого обліку. Кожна з них має свої особливості і тому кожне підприємство обирає найбільш зручну для себе програму.

автоматизована форма ведення бухгалтерського обліку, види діяльності, програмне забезпечення

Постановка проблеми. Сучасному суспільству притаманна загальна інформатизація, яка передбачає використання сучасних комп'ютерних технологій та новітніх програмних продуктів. Бухгалтерський облік є основним постачальником інформації для керівника та для адміністрації.